

El torrent de les Mil Veus

Fonts de Gualba

Oscar Farrerons Vidal

*Dr. Arquitecte, Director Monografies del Montseny
GIIP, Universitat Politècnica de Catalunya*

L'aigua en baixar per les rieres i les torrenteres sembla que canti, parli, o plori segons les circumstàncies. La música de l'aigua baixant alegre pels sots del Montseny ens acompanya arreu, i ens crea una felicitat difícilment explicable. Són les veus de l'aigua del Montseny. Potser el que millor ho va saber transmetre va ser Eugeni d'Ors, quan va escriure al 1915 "Gualba, la de mil veus" pensant amb el color que pren l'aigua quan es belluga ràpida pels sots i les sèquies, quan cau amb força pels desnivells, al cap i a la fi Gualba prové del llatí *Aqua alba*, "aigua blanca".

Recorregut: 8.900 metres

Desnivell acumulat: 85 metres

Municipi: Gualba.

Inici-arribada: Àrea de lleure del nucli de Can Pla, a tocar la BV-5115.

0 m. Comencem a caminar a nord, per la pista terrera indicada amb la senyalització Estació-Gualba.

600 m. Hem caminat per la pista amb bosc a la nostra dreta i prats vallats a la nostra esquerra. Aquí creuem un petit sot i la pista gira a esquerra. Ara també tenim un gran camp a la nostra dreta, i al fons majestuós el Montseny.

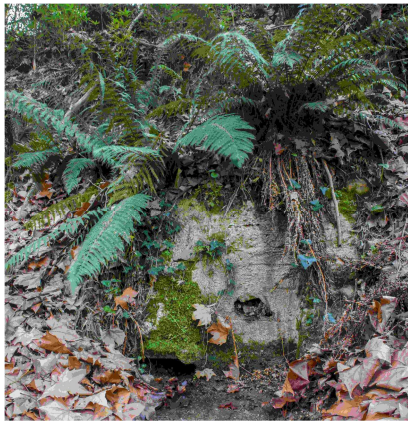
800 m. Baixem fins creuar el torrent de Can Renau. Tot és cobert per una gran plataneda on no hi entra ni gota de sol, mentre l'aigua baixa alegre pel sot. Abandonem la pista per resseguir el torrent aigües amunt.

1.100 m. Anem creuant a banda i banda del sot per senzills pontets de fusta, muntats de manera casolana. A la nostra esquerra, sota una mata de canya americana, trobem la font de Can Cortina.

L'obra de la font consisteix en un mur de contenció. Sota aquest gran muram petri rejuntat hi ha una altre de més menut ran de terra i molt humitós amb un petit broc de ferro de la que brolla un minso rajolí. A la tardor el paratge és recobert amb les fulles seques dels plataners de l'entorn. Llargues fulles de falguera entapissen el mur i donen al lloc una verdor característica. Un indret tranquil on poder descansar i meditar sense preses entre alzines, roures, pins, sureres i eucaliptus del bosc circumdant.

1.350 m. Continuem sempre sot amunt. Si està massa embardissat podem pujar als marge esquerre i vorejant el camps ens portarà al camí de can Muntada. Poc abans que el camí creui el sot trobarem la font de Can Muntada.

Tant aquesta com l'anterior font són de raig molt variable, si plou brollen aigua abundant, però si hi ha sequera no. El masover de la casa propera ens explica que abans els camps eren plens d'hortalisses i verdures i es regaven a diari, aleshores les fonts rajaven molt abundoses, però ara hi ha camps mig deixats, es rega menys, i les fonts se'n ressenten. Les ruïnes de Can Muntada estan a la nostra dreta, però nosaltres agafem el camí que va a ponent.

*Font de Can Cortina
(foto Adrià Corella)*

*Font de Can Muntada
(foto Adrià Corella)*

1.550 m. Entre camps arribem a Can Pascual, avui reconvertit en restaurant. Aquí enllacem altre vegada amb la ruta local senyalitzada, per on també passa el PR-C 211.

1.950 m. La pista terrera ascendeix entre camps. A les feixes podem observar alguna alzina centenària, amb el brancatge perfectament format. Som al Rieral de la Barceloneta. Prenem la pista de l'esquerra, seguint la senyalització.

2.150 m. Avancem per un bosquet d'alzines i prosseguim a nord. Al nostre marge esquerre baixa una sèquia ben plena d'aigua, que creua el sot mitjançat un pont amb arc.

2.350 m. Abandonem la pista de terra i seguim la senyalització per un senderó entre suros i alzines.

2.900 m. Primer planejem, però després anem baixant fins creuant el sot de Can Sivina per un pontet de fusta.

3.100 m. Ascendim a la pista terrera per anar direcció sud. Passem per davant Can Joan Barnedas, avui allotjament rural.

3.300 m. Caminem a sud planejant per la pista passem per davant de Cal Dragó. Deixem la pista i prenem el "camí de pas", un estret corriol que voreja les Cases Blanques, i enfila cap a Gualba.

4.050 m. Entrem a Gualba per les cases de la Llobregosa, pel cementiri, i a l'alçada de cal Sastre creuem per un històric pont de pedra a l'altre costat de la riera. Just davant tenim les ruïnes del Molí de Can Figuera. La torrentera baixa ben plena d'aigua i té una musica especial al costat d'aquestes pedres centenàries.

4.150 m. Enllacem amb l'itinerari local "Patrimoni i Entorn", seguim riera a munt pels marges ben arranjats fins la font del Pont, situada a una terrassa superior de la resta mercès a un mur ondulat de pedra rejuntada que ens porta a la deu.

Sota d'aquest mur per una petita obertura raja abundosa aigua. Del muram superior en surt encastrat un gruixut broc de ferro per on hauria de rajar l'aigua de la font. A l'esquerra de la canella una gran pedra amb la data 1881 sembla indicar la seva inicial construcció; mentre que a la dreta una altra pedra porta gravada el nom de la font, i la inscripció: MCMLXXXI, I CENTERANI. El nom de la font deu fer referència a un pont avui dia desaparegut, tot i que curiosament una mica més avall de la riera de Gualba hi ha un magnífic pont de pedra per creuar-la, just davant de la font del Ferro.

Detall de broc sec de la font del Pont (foto Adrià Corella)

4.350 m. Seguim els marges de la riera, sempre abundosa d'aigua, i creuem per un pont de fusta fins la font del Rellotge, també anomenada de la Illeta.

Font construïda al 1991, l'aigua del broc és regulada per un pedal, i al petjar cau sobre un bloc de granit amb una concavitat en forma de pica. El nom de la font prové que l'ombra del raig de l'aigua es converteix en el gnòmon d'un rellotge de sol amb les hores senyalades per petits cercles d'acer inoxidable. Per això hi ha també una placa amb el lema "Veus dues coses alhora: l'aigua i l'hora del sol". El rellotge és obra de Jaume Salichs, autor també del rellotge de sol de la font de la Rectoria, a més d'una vuitantena més de rellotges arreu.

Al costat de la font hi ha agenciat un banc d'obra vista amb toves ceràmiques per seient, adossat a un mur de pedres de riu que li fa de respall al banc. Darrera del conjunt del banc una gran soca morta, amb un escossell circular de totxana ben treballada ens indica que aquest devia ser un arbre important. Malauradament, els tres rètols que explicaven la història estan molt desdibuixats i costa de llegir les seves escriptures. A la banda oposada del conjunt hi ha un petit pont que creua la riera.

Panoràmica general de la font del Rellotge (foto Adrià Corella)

4.650 m. Tornem enrere pel parc de la riera fins arribar una altre vegada al Molí, i continuem a sud.

4.700 m. Font del Ferro, a un mur de pedra adossat al marge, amb dos aletes laterals en angle recte.

Mirant frontal, a l'aleta de l'esquerra hi ha un broc d'acer encastat a mitja alçada per on brolla una bona quantitat d'aigua. Al mig del mur central l'aigua regalima per un sortidor de pedra que sobresurt del mur. El caramell etern de l'aigua ha fet que la paret sigui tota encatificada de molsa i que tingui una atractiva brillantor. Falgueres i heures enllueixen l'estatge a dojo, llàstima que al 2018 han talat tota la plataneda de l'entorn.

4.750 m. Ascendim entre horts i arribem just sota el campanar de l'església romànica de Sant Vicenç de Gualba, consagrada el 23 d'abril de 1099. Som al carrer principal de Gualba, el passeig Montseny, i davant tenim la Sala Gorg Negre. Podem prendre algun refrigeri als bars del passeig i la plaça abans d'iniciar el retorn.

4.950 m. Iniciem el passeig a sud però de seguida prenem el camí de la font de Can Blaxó a la nostra esquerra.

El frontal de la font és un mur d'obra vista amb una obertura al mig en forma de caseta endarrerida. Al costat esquerre una escullera de pedra arrodonida amb junta oberta conté la muntanya, mentre que a la dreta les arrels dels arbres semblen fer aquesta funció. L'aigua brolla generosament per un gruixut broc de ferro. Unes escales baixen als antics safareigs, que a la tardor trobareu plens de fulles.

Es té constància que el gran pintor Joaquim Mir i Trinxet influït pel paisatgisme de l'escola Vayreda va immortalitzar varies de les fonts de Gualba, com la de Can Blanxó. Per molts estudiosos la seva influència fou significativa sobre diverses generacions de pintors de paisatge, fins al punt que no es pot parlar de paisatgisme català sense situar Mir i els seus paisatges pintats, com el que encara podem gaudir a la font.

Font de Can Blanxó un dia de tardor (foto Adrià Corella)

5.400 m. Anem seguint el camí de la riera, sempre acompanyats per les veus de l'aigua, fins que arribem al tancat de la depuradora. Per l'esquerra baixa un camí.

5.600 m. Per un agradable pont de pedra creuem la riera de Gualba i pugem fins arribar una altre vegada a les Cases Blanques. Aquí veiem els seus bonics safarejos.

6.750 m. Ara retornem per on hem vingut, senyalitzat local, fins arribar de nou al Rieral de la Barceloneta. Quan sortim del bosquet d'alzines hem de fer direcció sud, com si anéssim cap a la carretera.

6.950 m. Però no anem a la carretera, sinó per una antiga pista seguint la sèquia que ens porta fins a la font Maynou, just a tocar la riera de Gualba.

*Arraulida a l'ombra d'un gran plataner, el seu broc de ferro és encastat
a una paret de pedra d'on brolla l'aigua que va a parar a un bassal
quadrat de pedra nivell de terra.*

7.300 m. Continuem el caminó a sud per ca l'Andreu i can Penjarella fins arribar de nou a Can Pascual. A l'inici hem arribat pel camí de llevant, però ara seguim la pista senyalitzada a sud.

8.100 m. En ziga-zagues a costat de la riera i entre camps passem per davant can Masferrer, avui hotel, i arribem al sot de Can Renau, on enllacem de nou per on hem passat a l'inici.

8.900 m. Desfem el camí, ara amb el Montnegre al nostre horitzó fins arribar on hem deixat el cotxe.

Epíleg

L'aigua és l'element més significatiu de la reserva de la Biosfera del Montseny, no sols perquè la pluviometria del Montseny voreja els 800 litres per metre quadrat (i en llocs depassa els 1.300), sinó perquè ella condiciona molt altres aspectes.

L'aigua ha estat i és l'element fonamental del Montseny. Una xarxa hidrogràfica variada en orientacions i desnivells, les fonts, els sots i les torrenteres, han aportat al Montseny el seu tret més distintiu, la vida i l'element necessari per la subsistència. Conservar aquest patrimoni natural, però també històric i cultural, és avui del tot necessari davant d'una societat de les preses i l'aigua embotellada que potser no acaba de ser conscient de la immensa riquesa de tots els racons del Montseny.

La riera que Gualba, que neix a la font de Briançó, al peu de les Agudes, passa per la vall de Santa Fe i desemboca a la Tordera, recull les aigües d'un bon nombre de torrents. Un paratge natural extraordinari, ple de boscos i salts d'aigua, que és necessari que conservem per a les properes generacions.

Agraïments

Adrià Corella Moragas (ACM fotografia), Anna Àvila (CREAF, Universitat Autònoma de Barcelona), Gemma Font (Museu Etnològic del Montseny, MEMGA), Joan Campaña (Associació Amics del Montseny), Josep Mª Panareda Clopés (Universitat de Barcelona), Toni Arrizabalaga (Museu de Ciències Naturals de Granollers).

Bibliografia

- ALBESA RIBA, C. Postals del Montseny, 2. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1996.
- BOADA, M. Llegendes del Montseny. 1ª Edició: abril 1992. Carles Vallès – Editor.
- CASTELLO VIDAL, J.A. El Montseny, parc natural de Catalunya. *Monografies del Montseny*, 5. Viladrau, Associació Amics del Montseny, 1990.
- FARRERONS VIDAL, O.; CORELLA MORAGAS, A. Projecte Fonts del Montseny. [en línia]. 2019. <https://www.google.com/maps/d/viewer?hl=es&mid=1NR7adiDk2597xsoOa7sFAvUucBE&ll=41.77379618536315%2C2.421964986732519&z=12>
- FARRERONS VIDAL, O.; FONT VALENTÍ, G. Les fonts del Montseny. Un patrimoni natural i cultural a preservar. La Sitja del Llop-Revista del Montseny. p 13-16. Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny, novembre 2017.
- FARRERONS VIDAL, O.; Racons del Montseny amb aigua. Sant Vicenç de Castellet: Farell, 2019 (Llibres de Muntanya, 55).
- PAGESPETIT BLANCAFORT, L. 111 Fonts de Montseny i molts indrets per descobrir. Ed Farell. (Llibres de Muntanya, 5). Diputació de Barcelona. Diputació de Girona.
- PANAREDA CLOPÉS, J.M. Descobrim el Montseny. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 2007.
- PLADEVALL FONT, A. Monografies del Montseny, 1. Viladrau: Edicions Cedel, 1986.
- ROMA CASANOVAS, F. El Montseny. 50 itineraris a peu. 2a. Edició. 2010. Cossetània Edicions.